

‘Professionals zijn bang voor het hele verhaal’

Hulpverleners praten onvoldoende met kinderen over kindermishandeling, vindt trainer Marike van Gemert. Vanaf september gaat ze hen daarin trainen. ‘Zij vinden het moeilijk om te vragen: “Wat gebeurt er nog meer?”’

DOOR MEREL VAN DORP BEELD: TJITSKE SLUIS

Jeugdhulpverleners met kinderen leren praten over kindermishandeling? Dat doen ze toch al dagelijks?

“Toch vinden ze dat moeilijk, en al helemaal als het om vermoedens gaat. Ze zijn bang dat het beschadigend is voor een kind, dat het kind de nare situatie misschien herbeleeft en kans loopt op hertraumatisering. En stel dat ouders erachter komen? Dan wordt het kind de dupe. Of dat ouders verhaal komen halen – iets dat zelden gebeurt.”

Maar een organisatie als Veilig Thuis moet toch met een kind praten?

“Vanaf zesjarige leeftijd is er een kindgesprek. Dat is meestal eenmalig, maar dikwijls is meer nodig. Je bent voor het kind een vreemde mevrouw, die ook nog eens weinig tijd voor je heeft. Vaak betekent jeugdhulp eigenlijk: begeleiding van ouders. Dat is best vreemd. Er is gezinsbegeleiding, maar kinderen

hebben vaak geen idee waarom dat nou is en wat er verder gaat gebeuren. Gezinsvoogden zien kinderen zo weinig dat je je afvraagt: wat weten ze nou echt van het kind? Nemen ze wel tijd om door te vragen, in plaats van alleen in te gaan op wat ze weten uit het dossier? Laatst hoorde ik van een hulpverlener over een rondetafelgesprek waarbij alle betrokkenen, ook het kind, praatten over wat er moest gebeuren. Een tijd later ontmoette zij het kind weer en vroeg of het nog een tip had. ‘Ik vond het verschrikkelijk dat ik weer mee naar huis moest’, zei het meisje. Ze zat aan tafel, maar dát kwam er niet uit.”

Tijd voor een protocol ‘praten met kinderen’?

“In de meldcode staat bij stap 3: praat met de cliënt. In de praktijk wordt er met ouders gesproken. Wat mij betreft zou stap 1 moeten zijn: praat met het kind.”

Is het schadelijk als er niet met kinderen wordt gesproken?

“Eerder hulp betekent meer kans op herstel. De kans op intergenerationele overdracht van geweld of misbruik als volwassene neemt ook af. Uit recent onderzoek van Froukje Snoeren blijkt dat als kinderen zich gehoord voelen, zij later minder snel een beroep doen op maatschappelijke voorzieningen. Ze voelen zich psychisch beter en minder geïsoleerd. Jammer genoeg worden vaak allerlei klachten behandeld, zoals symptomen van ADHD of autisme, zonder dat wordt doorgevraagd of er thuis dingen aan de hand zijn.”

Jij maakte in je jeugd ook bedreigende situaties mee. Wie gaf jou een stem?

“Ik vertelde stukjes aan voor mij belangrijke mensen, maar niemand wist alles. Pas als jongvolwassene kon ik mijn verhaal kwijt. Gek eigenlijk, want jaren heb ik regelmatig met een ver-

“

Vraag bij kindermishandeling niet naar bewijs!

MARIKE VAN GEMERT

Marika van Gemert (38) is trainer, ontwikkelde de chat- en e-mail-methodiek Online hulpverlening en schreef mee aan het *Handboek online hulpverlening*. Vanaf september begint de geaccrediteerde training 'Praten met kinderen over kindermishandeling' bij haar gelijknamige academie. Gemert is getrouwd en heeft twee zoons (1,5 en 4).

trouwenspersoon gepraat. Die schoot mij aan als ik er tobberig bijliep: 'Volgens mij moeten wij weer eens een afspraak maken'. En dat wilde ik ook wel. Maar ik vertelde nooit alles, behalve aan mijn nichtje. Ik wist ook alles van haar. Zij begreep mij."

Waarom vertelde je niet alles?

"Uit loyaliteit aan mijn ouders. Als ik al iets vertelde, zei de psycholoog met wie ik vanaf mijn zestiende praatte: 'Wat goed dat je dit allemaal hebt verteld.'

En dacht ik: O, is het nu klaar? Want er is nog veel meer... Blijkbaar is het heel moeilijk om door te vragen: 'En wat gebeurt er nog méér?'"

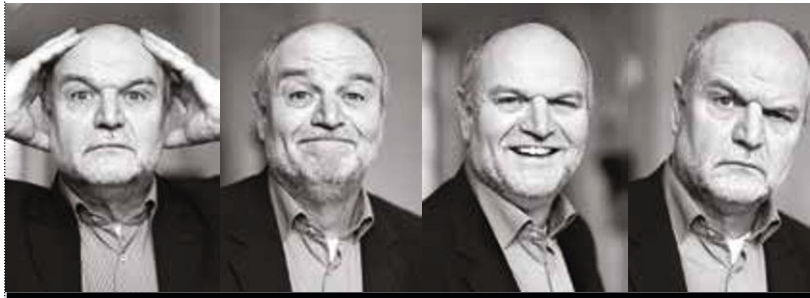
Waarom stellen professionals die vraag niet?

"Ze zijn bang voor het antwoord. Want dan moet je er ook iets mee. Dan voel je je medeverantwoordelijk voor een oplossing. Onbewust willen mensen het daarom liever niet weten. Hbo- en wo-opleidingen zouden aandacht moe-

ten besteden aan gespreksvoering met kinderen over kindermishandeling, maar doen dat nauwelijks. Dus bied ik vanaf september een geaccrediteerde opleiding aan voor professionals. In de toekomst kunnen mensen er ook een post-hbo-certificaat mee behalen."

Hoe heb jij geleerd met kinderen te praten?

"Bij de Kindertelefoon ontwikkelde ik een chat- en e-mail-methodiek en schreef mee aan het *Handboek online*

hulpverlening. Als je chat, mailt of telefoneert, zijn specifieke gesprekstechnieken nodig om een minderjarige gesprekspartner op zijn gemak te stellen.”

Is moeilijke vragen stellen makkelijker als je iemand niet ziet?

“Nou... als je chat, spat zo’n moeilijke vraag echt van het scherm! Offline of online gesprekken aangaan met kinderen is niet heel verschillend. Je ziet emoties niet, dus daar moet je woorden aan geven. Maar emoties benoemen is ook in een offline gesprek belangrijk. Achter een boos gezicht kan een verdrietig gevoel zitten. En écht open vragen stellen klinkt heel logisch, maar probeer het eens! Daarom is mensen trainen zo belangrijk: pas als je het doet, merk je dat het lastiger is dan het lijkt.”

Wat gaat er mis?

“Bij vermoedens van kindermishandeling gaan mensen vaak op zoek naar bewijs. Maar de enige die bewijzen moet vinden is de politie. Toch zoeken mensen onbewust of het verhaal klopt en of het wel echt zo erg is. Zo sturen ze het kind en beïnvloeden het verhaal – wat nog erg is voor de politie ook, want die krijgt de waarheid niet meer te horen.”

Maar je wilt toch weten wat er aan de hand is?

“Dikwijls worden vragen gesteld als ‘Heeft papa dat gedaan?’ of ‘Dat vond je vast heel eng?’ Beter is het om een gesprek te beginnen met: ‘Vertel jouw verhaal eens?’ en ‘Hoe vond je dat?’” Je moet het tempo van het kind volgen, maar je ook weer niet helemaal laten leiden door het kind. Een kind bij de Kindertelefoon zei tegen me: ‘Ik wil geen hulp, ik wil alleen vertellen.’ Maar je moet een kind wel meenemen naar de volgende stap. Want vaak zeggen kinderen dat uit angst voor wat er daarna gebeurt. Ze denken: dan komt mijn vader misschien in de gevangenis of dan moet ik het huis uit. Zelf was ik ook bang voor de gevolgen als ik over mijn ervaringen zou spreken. Als je het goed doet, help je het kind bij het maken van een concreet plan, dat het ziet zitten. Het is een stapje verder geholpen. En het is opgelucht.” ●

COLUMN FOKKO WITTEVEEN

Het dorp

Met een brede glimlach om zijn mond neemt de burgemeester van Emmen het gedenkboek over de geschiedenis van Emmer-Compascuum in ontvangst. De overhandiging vindt plaats in het splinternieuwe dorps huis, waar vrijwel alle voorzieningen onder één dak zijn gebracht. Naast de bibliotheek is er in dit gebouw plek voor een Centrum voor Jeugd en Gezin, een consultatiebureau, een kinderopvanginstelling en een peuterspeelzaal. Een modern integraal kindcentrum waarop alle dorpsbewoners trots kunnen zijn.

Ik was daar samen met mijn vader van bijna 95 jaar en zijn twee broers. Bladerend door het boek en tijdens het bezichtigen van de fototentoonstelling kwamen de verhalen los over hun kinderjaren in de Drentse veenkolonie. Armoede troef in de jaren twintig van de vorige eeuw. Nadat ze de lagere school (met den Bijbel) hadden doorlopen, moesten ze als jonge knapen turf steken of kanalen graven. Hun gezin met tien kinderen had iedere cent nodig om het hoofd boven water te houden. Ondanks de eenvoud, armoede en kinderarbeid blikten de broers terug op gelukkige jeugd jaren. Ze hadden het goed met elkaar en roemden de gemeenschapszin. In tijden van tegenslag hielp je elkaar, of je nu communist, socialist of gereformeerd was. De onderlinge verbondenheid was groter dan de ideologische verschillen.

Een paar weken eerder was ik bij een congres waar twee hoogleraren meermaals het Afrikaanse gezegde *It takes a village to raise a child* aanhaalden. Daar moest ik aan denken in Emmer-Compascuum. Welke *village* bedoelden de hoogleraren? Het dorp van vroeger of het dorp van nu, met alle denkbare overheidsvoorzieningen in één gebouw?

Tot ver in de jaren negentig van de vorige eeuw geloofden vele van mijn generatiegenoten heilig in de maakbaarheid van de samenleving: de overheid kon alle problemen oplossen. Maar na vele jaren in de jeugdzorg besef ik dat burgers ten diepste niet ondergeschikt willen zijn aan structuren of afhankelijk willen zijn van de staat. Heb als overheid dus niet de illusie dat met integrale kindcentra problemen fundamenteel worden opgelost. Gemeenschapszin is essentieel: dat mensen bereid zijn elkaar te ondersteunen. Het prachtige dorps huis is daarbij hooguit een hulpmiddel. ●

Fokko Witteveen is bestuurder bij Trias Jeugdhulp.